

VIITE VN/20733/2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö

FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi tutkimustietovarannosta.

Yliopistokirjastojen näkökulmasta lakiesitys on perusteltu ja selkiyttää kokonaiskuvaava yhteisrekisterinpitäjyyden edellytyksistä ja eri toimijoiden vastuista. Lakiesityksen tavoitteet ovat kokonaisuudessaan kannatettavia (mm. metatietojen yhdenmukaistaminen, tiedon laadun parantaminen, avoimen tieteen toteutumisen edistäminen, eri toimijoiden lisätyön väheneminen).

FUN pitää hyvänä tieteen monipuolisen vaikuttavuuden ja arvioinnin kannalta, että tutkimustietovaranto pystyy sisällyttämään tutkijaprofiileihin monipuolisesti tutkijan julkaisu-toiminnan lisäksi hänen muutakin tieteellistä ja yhteiskunnallista toimintaansa, ja voi tuoda tutkijan toimintaa esiin kokonaisvaltaisemmin kuin vain edistää pelkästään hänen julkaisutuotantonsa näkyvyyttä.

Yllä mainitun toteuttamiseksi tutkijan ansiot pitäisi pystyä tallentamaan monipuolisesti, mutta myös yhdenmukaisesti yliopiston tutkimustietojärjestelmään (Pure/Converis/SoleCRIS), josta tiedot siirretään rajapintojen kautta yhteiseen tutkimustietovarantoon. Tietojen yhteismitallisuuden kannalta on tärkeää huomioida, että nämä järjestelmät eroavat useilta kohdin ohjelmisto- ja kenttärakenteensa osalta ja niiden kehitystyö tapahtuu yhteistyössä niiden kaupallisten toimittajien kanssa.

Tarkemmin ottaen, lakiehdotuksen neljännessä pykälässä mainitaan: ”Tietoja yhdistellään tutkimustietovarannossa. Tietoja täydennetään ja korjataan tutkimustietovarannossa.”

Olisi syytä huomioida, miten tämä vaikuttaa alkuperäisiin tietokantoihin. Jos tutkimustietovaranto ei keskustele rajapintojen kautta lähdejärjestelmien kanssa kahdensuuntaisesti, on vaarana, että tietokantojen välille syntyy ristiriitoja. Automaattinen tietojen korjaus tietokannoissa ilman manuaalista validointia on ideaalinen tilanne, mutta nykyisellään kaikki tutkimustietojärjestelmien (esim. Pure portal) rajapinnat eivät sitä mahdollista.

Lakiesityksessä on otettu huomioon lähdejärjestelmien eriävät käsittelyperusteet henkilötiedoilla: ”Kaikissa tietojärjestelmissä on omat käsittelyperusteensa henkilötietojen käsittelylle” (s. 5) On tarpeen huolehtia siitä, että kerättävät henkilötiedot ovat riittäviä ja yhteismitallisia. Tavoitteen yhteismitallisuudesta tulisi ylittää muihinkin tietoihin, sillä nykyisellään tutkimustietovarantoon kerättävät metatiedot eivät välttämättä sitä ole.

Yksi erityinen kysymys, joka kaipaa lisäselvennystä lakiesityksessä, on esitys julkisuuslain perusteella käyttörajoitettujen tutkimussuunnitelmien käytöstä OKM:n tilastoinnissa ja niiden mahdollinen sanalohinta.

Tutkijatunnisteen käyttö tutkimustietovarantoon siirrettyjen tietojen yhdistelyssä on kannatettavaa, kunhan käytettävä tunniste (kuten ORCID-tunniste) on käytössä riittävän laajasti. Toimet tunnisteen käytön yleistämiseksi olisivat tässä hyödyllisiä.

Vaasassa 16.11.2020

Anne Lehto
puheenjohtaja
FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto

Topi Takamäki
yhteistyösihteeri
FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto